

OTTO

DOMSTOLENS DOM
av den 10 november 1993*

I mål C-60/92

har Arrondissementsrechtbank i Amsterdam till domstolen gett in en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 177 i EEG-fördraget i det mål som pågår vid den nationella domstolen mellan

Otto BV

och

Postbank NV.

Begäran avser tolkningen av artikel 5 i EEG-fördraget och de generella gemenskapsrättsliga principer som styr förfarandet vid tillämpningen av artiklarna 85 och 86 i detta fördrag.

DOMSTOLEN

sammansatt av ordföranden O. Due, avdelningsordförandena G. F. Mancini, J.C. Moitinho de Almeida, M. Díez de Velasco och D. A. O. Edward, domarna C. N. Kakouris, R. Joliet, F. A. Schockweiler, G. C. Rodríguez Iglesias, F. Grévisse, M. Zuleeg, P. J. G. Kapteyn och J. L. Murray,

generaladvokat: C. Gulmann,
justitiesekreterare: J.-G. Giraud,

som beaktat de skriftliga yttrandena från

— Postbank NV, genom advokaterna O. W. Brouwer och Y. Van Gerven,
Bryssel,

* Rättegångsspråk: nederländska.

- den franska regeringen, genom P. Pouzoulet, sous-directeur vid utrikesministeriets rättsavdelning, och H. Duchêne, secrétaire des affaires étrangères, båda i egenskap av ombud,
- den italienska regeringen, genom professor L. Ferrari Bravo, chef för utrikesministeriets avdelning för diplomatiska tvister, i egenskap av ombud, biträdd av I. Braguglia, avvocato dello Stato, i egenskap av ombud,
- kommissionen, genom B. J. Drijber, rättstjänsten, i egenskap av ombud,

som beaktat förhandlingsrapporten,

som hört de muntliga yttrandena från den brittiska regeringen, företrädd av P. Roth, barrister, från Postbank NV och från kommissionen vid sammanträde den 4 maj 1993 och

som hört generaladvokatens förslag till avgörande vid sammanträde den 15 juni 1993,

meddelar följande

dom

- 1 Genom ett beslut av den 11 februari 1992, som inkom till domstolens kansli den 28 februari samma år, har Arrondissementsrechtbank i Amsterdam i enlighet med artikel 177 i EEG-fördraget ställt en fråga om tolkningen av artikel 5 i detta fördrag och av de generella gemenskapsrättsliga principer som styr förfarandet vid tillämpningen av artiklarna 85 och 86 i samma fördrag.
- 2 Denna fråga har ställts inom ramen för en tvist mellan Otto BV och Postbank NV, angående en viss praxis som påstås strida mot artiklarna 85 och 86 i fördraget.
- 3 Otto BV är ett postorderföretag. Ungefär hälften av kundernas betalningar görs från konton som de innehar hos Postbank NV till Otto BV:s konton vid samma bank. Betalningarna sker genom förtryckta giroinbetalningskort ("acceptgiro"). Postbank NV hanterar omkring en miljon sådana giroinbetalningskort om året.

- 4 Efter att Postbank NV meddelat att de hade för avsikt att debitera Otto BV 0,45 floriner för varje behandlat giroinbetalningskort från och med den 1 juli 1991, ingav Otto BV till ordföranden för Arrondissementsrechtbank i Amsterdam en ansökan om förbud för Postbank NV att införa en sådan debitering. Det interimistiska förbud som utfärdades den 1 augusti 1991 upphävdes genom en dom av Gerechtshof i Amsterdam den 28 november 1991.
- 5 Otto BV lämnade då in en begäran till Arrondissementsrechtbank i Amsterdam om ett förberedande vittnesförhör i syfte att få vissa förhållanden bevisade, för att därefter inför samma domstol eventuellt väcka talan mot Postbank NV om handlande som strider mot artiklarna 85 och 86 i EEG-fördraget. I detta syfte kallade Otto BV personer ur ledningen för Postbank NV som vittnen.
- 6 Begäran om förberedande vittnesförhör har stöd i artiklarna 190 och 214.1 i Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (nederländska civilprocessordningen), i den version som trädde i kraft den 1 april 1988. Som framgår av beslutet om hänskjutande har den nederländska lagstiftaren frångått den traditionella regel enligt vilken en person inte kan höras som vittne i ett mål i vilken han är part. I och med den reform som kom till stånd 1988 har en part i princip skyldighet att vittna, med förbehåll för att den som åberopats som vittne har rätt att vägra att uttala sig om omständigheter som skulle göra att vittnet eller en vittnet närstående person riskerade att åtalas för lagöverträdelse. Rättsställningen för ett vittne som är part i målet skiljer sig från den för vanliga vittnen endast genom att den förstnämnde inte kan frihetsberövas för att tvingas att vittna. I gengäld kan domaren av vittnets tystnad dra slutsatser till dennes nackdel. Domaren kan även begära att vittnet förklarar skälen till sin tystnad.
- 7 Det av Otto BV begärda vittnesförhöret avser bland annat att bevisa följande:
- Avgiften på 0,45 floriner bygger inte på någon (företagsekonomisk) beräkning som gjort det möjligt för Postbank NV att beräkna kostnaderna för hanteringen av de förtryckta giroinbetalningskort.
 - Den avgift som Postbank NV ville införa härrörde från ett avtal mellan flera banker om att debitera 0,30 floriner för hanteringen av varandras förtryckta giroinbetalningskort.

— Postbank NV har rådfrågat andra banker angående hanteringsavgiften för de förtryckta giroinbetalningskort, eller också rör det sig om en tyst överenskommelse om att fastställa denna avgift till 0,30 floriner plus en liten vinstmarginal.

8 Eftersom Postbank NV till sitt försvar hävdar att de nederländska rättegångsreglerna är oförenliga med en generell gemenskapsrättslig princip genom att de tvingar Postbank NV att tillhandahålla de upplysningar som Otto BV kräver, beslöt den nationella domstolen att förklara målet vilande och hänsköt följande fråga till domstolen för ett förhandsavgörande:

”Är en nationell domstol som skall ta ställning till en ansökan om ett förberedande vittnesförhör inför ett civilmål, till följd av artikel 5 i EEG-fördraget tvungen att tillämpa principen att ett företag inte har skyldighet att besvara frågor om svaret innebär ett erkännande av överträdelse av konkurrensreglerna?”

9 För en utförligare redogörelse för omständigheterna i tvisten vid den nationella domstolen, rättegångens förlopp och de skriftliga yttranden som inkommit till domstolen, hänvisas till förhandlingsrapporten. Handlingarna i målet i dessa delar återges i det följande endast i den mån domstolens argumentation kräver det.

10 Inledningsvis skall påminnas om domstolens rättspraxis angående den regel vars räckvidd är föremål för den nationella domstolens fråga.

11 Redan i dom av den 18 oktober 1989 i målet 374/87 Orkem mot kommissionen (Rec. 1989, s. 3283), fastslog domstolen att varken en jämförande analys av de nationella lagstiftningarna, artikel 6 i Europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna av den 4 november 1950 eller artikel 14 i den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter av den 19 december 1966 (UN Treaty Series, volym 999, s. 171) lämnar utrymme för slutsatsen att det skulle finnas någon generell gemenskapsrättslig princip som ger en juridisk person rätt att slippa vittna mot sig själv när det gäller lagöverträdelser av ekonomisk art, bland annat vad gäller konkurrens.

12 Domstolen har dock i samma dom påpekat att hänsynen till rätten till försvar, som är en grundläggande princip i gemenskapsrätten, förhindrar att kommissionen, genom att besluta att begära upplysningar enligt artikel 11.5 i rådets förordning nr 17 av den 6 februari 1962 – första förordningen om tillämpning av artiklarna 85 och 86 i EEG-fördraget (EGT 1962, 13, s. 204)

– tvingar ett företag att avge svar genom vilka det skulle erkänna en överträdelse som det ankommer på kommissionen att bevisa.

- 13 Den nationella domstolens fråga går således ut på om samma begränsning när det gäller ett företags skyldighet att besvara frågor, måste tillämpas i enlighet med gemenskapsrätten när det gäller rätten till försvar i ett nationellt civilmål om tillämpningen av artiklarna 85 och 86 i fördraget.
- 14 I detta hänseende skall först påpekas att de nationella myndigheternas tillämpning av artiklarna 85 och 86 i fördraget i princip styrs av nationella rättegångsregler. Utan att gemenskapsrätten och särskilt dess grundläggande principer åsidosätts skall sålunda rättegångsregler som kan garantera de berörda parternas rätt till försvar fastställas enligt nationell rätt. Dessa garantier kan vara olika dem som gäller rättegångar på gemenskapsnivå.
- 15 Vidare skall påpekas att de garantier som är nödvändiga för att skydda enskildas rätt till försvar inom ramen för ett sådant administrativt förfarande som det i Orkem-målet, skiljer sig från dem som krävs för att skydda rätten till försvar för en part i ett civilmål.
- 16 När det, som i målet vid den nationella domstolen, rör sig om ett förfarande som uteslutande rör privata förhållanden mellan enskilda och som varken direkt eller indirekt kan leda till att en offentlig myndighet vidtar straffåtgärder, kräver inte gemenskapsrätten att en part skall ha rätt att slippa avge svar som innebär ett erkännande av en överträdelse av konkurrensreglerna. Denna garanti är nämligen huvudsakligen avsedd att skydda den enskilde mot att en offentlig myndighet förordnar om en undersökning för att få denne att erkänna handlingar som kan medföra straffrättsliga eller administrativa påföljder.
- 17 Av ovanstående överväganden följer att det inte är möjligt att överföra den begränsning av kommissionens undersökningsbefogenheter enligt förordning nr 17 när det gäller ett företags skyldighet att besvara frågor, som domstolen härlett ur principen om rätten till försvar i Orkem-målet, till ett nationellt civilmål om tillämpningen av artiklarna 85 och 86 i fördraget vilket uteslutande rör privata förhållanden mellan enskilda, eftersom ett sådant förfarande varken direkt eller indirekt kan leda till att en offentlig myndighet vidtar straffåtgärder.

- 18 Postbank NV har dock hävdad att om begränsningen av kommissionens undersökningsbefogenheter enligt förordning nr 17 inte tillämpas i nationella mål, förlorar den i praktiken all ändamålsenlig verkan, eftersom kommissionen då via ett nationellt mål kan inhämta den information som den inte kan erhålla direkt inom ramen för det förfarande som regleras av förordning nr 17.
- 19 Detta argument kan inte godtas.
- 20 Upplysningar som inhämtats inom ramen för ett sådant nationellt mål kan visserligen komma till kommissionens vetskap, särskilt genom en part som berörs av förfarandet. Det framgår dock av det ovan nämnda Orkem-målet att kommissionen – eller för den delen en nationell myndighet – inte får använda dessa upplysningar som bevis på en överträdelse av konkurrensreglerna under ett förfarande som kan leda till påföljder, eller som indicium som motiverar att en undersökning inleds före ett sådant förfarande.
- 21 På grundval av vad som sagts ovan blir svaret på den nationella domstolens fråga följande. Gemenskapsrätten tvingar inte en nationell domstol som skall ta ställning till en begäran om förberedande vittnesförhör inför ett civilmål att tillämpa principen att ett företag inte har skyldighet att besvara frågor om svaret innebär ett erkännande av en överträdelse av konkurrensreglerna.

Rättegångskostnader

- 22 De kostnader som har förorsakats den italienska, den franska och den brittiska regeringen och Europeiska gemenskapernas kommission, som inkommit med yttrande till domstolen, är inte ersättningsgilla. Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN

– angående den fråga som genom beslut av den 11 februari 1992 förts vidare av Arrondissementrechtbank i Amsterdam – följande dom:

Gemenskapsrätten tvingar inte en nationell domstol som skall ta ställning till en begäran om förberedande vittnesförhör inför ett civilmål att tillämpa principen att ett företag slipper svara på frågor om svaret innebär ett erkännande av en överträdelse av konkurrensreglerna.

Due	Mancini	Moitinho de Almeida	Díez de Velasco	Edward
	Kakouris	Joliet	Schockweiler	Rodríguez Iglesias
Grévisse		Zuleeg	Kapteyn	Murray

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 10 november 1993.

J.-G. Giraud
Justitiesekreterare

O. Due
Ordförande

